

'Känn ingen skuld'

SKILDES FRÅN SIN FAMILJ
"Ni har levt med skulden att ni överlevde, över hur er historia skulle påverka familjen. Men farmor, känn ingen skuld. Du ska vara oerhört stolt över dig själv", skriver Aftonbladets Helena Trus. I går hedrade världen Förintelsens offer på den internationella minnesdagen.

Foto: ANNA TÄRNHUVUD

Trus: I dag är farmor Cyla ett av Förintelsens sista vittnen

"Du måste leva, du måste föra vårt judiska arv vidare".

Det var farmor Cylas föräldrars sista önskan.

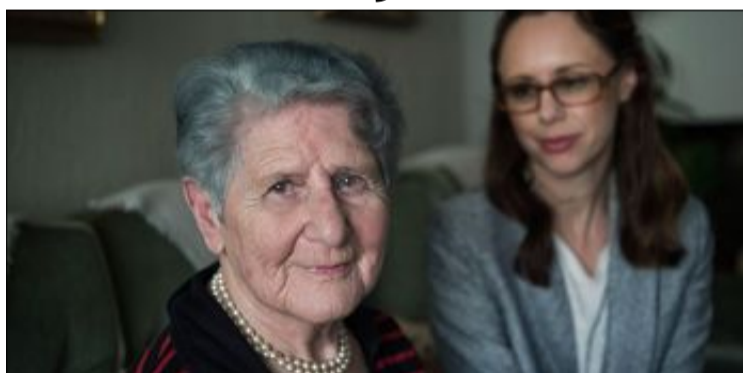
I dag är hon ett av de sista vittnena till Förintelsen.

Som nybliven mamma har jag svårt att föreställa mig den fullkomligt omänskliga vandan av att tvingas välja. Vilket barn som ska leva och vilka som kommer att dö.

Och än mindre det ansvar och skuld som det överlevande barnet får bära.

Det var i gettot i Lwów – Lwów ligger i Ukraina och heter numera Lviv – vintern 1942 som min farmor Cylas föräldrar stod inför det fruktansvärda valet.

De berättade för henne att hon måste lämna hemmet. Cyla var bara fjorton år och skulle smugglas ut ur gettot och gömmas sig hos en polsk bekant, i hans stall. De hade redan ordnat allt. Inom några dagar skulle hon säga farväl till mamma och pappa,

Helena Trus tillsammans med sin farmor Cyla.

Foto: ANNA TÄRNHUVUD

sina bröder Jacob och Herman. Och så Fanny, familjens yngsta.

Hon protesterade, grät, vägrade. Men de hade bestämt sig. De hade möjlighet att välja ut ett av de fyra barnen, och valet föll på henne.

Det var svårare för pojkarna att fly eftersom de var omskurna. Det var med andra ord enkelt för nazisterna att bevisa att de var judar, bara genom att dra ner byxorna på dem.

Fanny var för liten, bara fem år gammal.

"Du ska leva, du ska se till att

familjen lever vidare, du ska föra vidare vårt judiska arv, därför måste du leva", var mammas sista ord till sin dotter. Kort efter mördades familjen.

Cyla separerades från sin familj, sin trygghet.

Hon var instängd i ett stall, ensam och såg knappt dagsljus.

Hon levde i ett arbetsläger under falsk identitet i Tyskland, år med fruktan om att när som helst bli avslöjad.

Cyla var den enda i familjen som överlevde.

När jag mer än 70 år senare sitter mitt emot farmor Cyla i hennes lägenhet på sjätte våningen känns nazisternas industriella mördade väldigt avlägset. Men konsekvenserna av nazismen lever vidare i oss, de efterlevande generationerna. Med min pappa. Med mig. Och nu med mitt barn.

Forskning visar att en mammas trauma kan påverka dina gener, så kallade epigenetiska förändringar.

Det innebär att vi, efterkommande till Förintelsens offer, i högre grad kan utveckla posttraumatisk stress, ångest och depressioner jämfört med andra.

Skräcken kan finnas i mina gener. Hur mycket vet jag inte. Kanske ligger det latent, kanske påverkar det mig, kanske inte.

Farmor, du klarade ditt uppdrag. Efter kriget gjorde du och farfar det ni kunde för att hålla ert löfte. Tillsammans skapade ni ett nytt liv i ett nytt land. "Vi gjorde det bästa av det sämsta", brukar du säga om när ni som två ungdomar fick ert första barn.

Ni har levt med skulden att ni överlevde, över hur er historia skulle påverka familjen.

Men farmor, känn ingen skuld. Du ska vara oerhört stolt över dig själv.

Det är jag.

Helena Trus

Reporter ■ helena.trus@aftonbladet.se

PÅ PLATS FÖR ATT HEDRA MINNET AV FÖRINTELSEN

Jacob Mühlrads unika körverk tilldelades 2017 års stipendium av Bindefeld-stiftelsen.

Nina Lagergren, syster till Raoul Wallenberg.

Emerich Roth.

Annie Lööf (C).

Fredrik Reinfeldt med gravida flickvännen Roberta Alenius.

Drottning Silvia.

Ministrarna Anna Ekström och Morgan Johansson.

Anna Kinberg Batra (M).